

DREPTURILE ȘI LIBERTĂȚILE PERSOANEI – DIMENSIUNI CONCEPTUALE

Octavian MARIAN,
doctorand, Universitatea de Stat din Moldova

SUMMARY

The scientific approach includes a study about the content and essence of the terminology used in the literature and legal acts on human rights. It seeks to draw a parallel between such categories as “human rights”, “natural human rights”, “rights and freedoms of the individual”, “public freedoms,” “civil rights” etc.. As a result it is concluded the continued development of the legal status of the person.

Keywords: human rights, civil rights, fundamental rights and freedoms, person, citizen, man

REZUMAT

Demersul științific cuprinde o abordare de conținut și esență a terminologiei utilizate în literatura de specialitate și în actele juridice în materie de drepturi ale omului. Se urmărește trasarea unei paralele între asemenea categorii ca: „drepturi ale omului”, „drepturi naturale ale omului”, „drepturi și libertăți fundamentale ale persoanei”, „libertăți publice”, „drepturi cetățenești” etc. În consecință se conchide evoluția continuă a statutului juridic al persoanei.

Cuvinte-cheie: drepturi ale omului, drepturi cetățenești, drepturi și libertăți fundamentale, persoană, cetățean, om

Introducere. În perioada contemporană este general recunoscut și acceptat faptul că în centrul construcției statutului juridic al persoanei stau drepturile și libertățile fundamentale ale omului, iar toată amenajarea instituțională a statului este făcută în scopul protecției, garantării și promovării acestora. Dar, pentru a le garanta și promova, este nevoie mai întâi de a le defini.

O primă dificultate care se evidențiază este de ordin terminologic, vocabularul în domeniu fiind foarte incert. Se utilizează termeni ca „drepturi ale omului”, „drepturi naturale ale omului”, „drepturi și libertăți fundamentale ale persoanei”, „libertăți publice”, „drepturi cetățenești” etc. Aceste noțiuni sînt utilizate fără distincție în actele normative de toate nivelurile, inclusiv în constituții. Prin urmare, o clarificare a acestei problematice este necesară și actuală.

Respectiv, scopul prezentului studiu constă în abordarea conceptuală a terminologiei utilizate în materia drepturilor persoanei în vederea elucidării particularităților de conținut și esență, moment deosebit de important pentru interpretarea și conceptualizarea contemporană a acestora.

Rezultate obținute și discuții.

În realizarea demersului nostru științific vom porni de la ipoteza că toate noțiunile enunțate mai sus sînt concepții apropiate, dar nu și identice, situîndu-se în planuri diferite.

Noțiunile de „drepturi naturale ale omului” și „drepturi ale omului” își au gena în doctrina dreptului natural, conform căreia omul posedă un ansamblu de drepturi prin simplul fapt că este om. Statul nu creează aceste drepturi, ci are doar misiunea de a le recunoaște, de a le consacra, proteja și promova. Fundamentele drepturilor naturale ale omului rezidă în principiul autonomiei de conștiință. Aici statul nu intervine. Drepturile omului sînt acele prerogative naturale ale ființei umane, în temeiul cărora omul, conform voinței sale subiective, poate desfășura sau refuza o acțiune, pentru exercitarea unei valori umane, în scopul coexistenței sale în societate [1, p. 445-446]. Fiind inerente naturii umane, drepturile omului sînt universale. Această universalitate înseamnă că toți oamenii se nasc și rămân liberi și egali în drepturi, adică drepturile omului se aplică tuturor ființelor umane, iar egalitatea în drepturi nu poate fi abolită, indiferent de situație.

Există opinia că noțiunea de drepturi ale omului se situează în afara sau deasupra dreptului pozitiv [2, p. 16-18]. În viziunea lui Ion Dogaru și Dan-Claudiu Dănișor, această tratare este greșită, deoarece nu reflectă clar noțiunea de drept pozitiv. Autorii consideră că trebuie depășit pozitivismul naiv care crede că „drept pozitiv” înseamnă numai drept formulat și recunoscut de legiuitor. Dreptul pozitiv este dreptul efectiv aplicabil într-un stat la un moment dat. În viziunea autorilor, acest drept include și drepturile naturale, care sînt aplicabile cu același titlu ca legislația impusă de stat. Dreptul natural este morala socială însăși, care limitează și astfel umanizează dreptul [3, p. 96]. Deci el este drept pozitiv în sensul autenticului pozitivism, căci judecătorul este legat de acest drept cu același titlu ca și de legislație [4, p. 35-37].

Drepturile omului nu pot fi confundate cu drepturile subiective: drepturile omului sînt prerogative abstracte, acordate tuturor. Ele reprezintă drepturi universale, care fac parte din dreptul obiectiv. Drepturile subiective sînt prerogative concesionate persoanei de ordinea juridică și garantate prin intermediul dreptului, de a dispune

de anumite valori recunoscute ca aparținându-i sau ca fiindu-i datorate [5, p. 239]. Dreptul subiectiv este un drept concedat, în timp ce un drept natural nu este concedat de ordinea juridică, ci doar constat și apărut de aceasta. Dreptul subiectiv al omului aparține unui subiect concret, pe când cel natural aparține tuturor subiectelor de drept în mod egal din punct de vedere juridic. Astfel, drepturile omului nu sînt drepturi subiective, ci condiția oricărui drept subiectiv. Incontestabil că drepturile omului se prelungesc în drepturi subiective, dar nu se confundă cu ele.

La rîndul lor, noțiunile „drepturile omului” și „drepturile fundamentale” nu sînt identice. Determinativul „fundamentale” își are originea în garantarea acestor drepturi în legea fundamentală. Astfel, ceea ce face un drept să se transforme din drept natural în drept fundamental este consacrarea acestuia în constituție. În acest sens vine definiția că drepturile fundamentale sînt acele drepturi subiective ale cetățenilor, esențiale pentru viața, libertatea și demnitatea acestora, indispensabile pentru libera dezvoltare a personalității umane, drepturi stabilite prin constituție și garantate de constituție și legi [1, p.140]. Altfel spus, din punct de vedere strict juridic, numai drepturile și libertățile nominalizate în constituție sînt drepturi fundamentale. Acestea sînt determinante pentru statutul juridic al persoanei, deoarece exprimă „raporturile esențiale dintre putere și persoană, în cadrul cărora acestea din urmă i se asigură un anumit grad de securitate, o sferă de autonomie la adăpostul ingerinței puterii” [6, p.79]. Acest fapt „plasează drepturile omului în inima politicii, în centrul raporturilor dintre putere și persoană” [7, p.4].

Drepturile fundamentale beneficiază de atributul supremației constituției, atît din punct de vedere al forței juridice, al orga-

nelor competente să le adopte, al procedurii de modificare, precum și al garantării lor. Sfera drepturilor și a libertăților prevăzute de constituție este largă. Ea a integrat principalele drepturi fundamentale reglementate de documentele internaționale și modul în care se interpretează și se aplică în legislația națională.

Drepturile fundamentale au o valoare superioară, întrucît determină statutul politico-juridic al persoanei [8, p.7].

Nici termenii „drepturi ale omului” și „drepturi ale persoanei” nu au un conținut similar. Omul este conceput ca individ avînd o existență autonomă, pe cînd persoana este privită în relație, încadrat în societate [4, p.69], inseparabil de aceasta. Dacă *Declarația Universală a Drepturilor Omului* din 1789 vorbea de drepturi ale individului, textele actuale vorbesc mai curînd de persoană. Legea Fundamentală a Germaniei, în art. 1, proclamă că „demnitatea persoanei umane este sacră” [9]. Preambulul Constituției Franței din 1946 vorbește de regimuri, raportîndu-se la „persoana umană” [10]. Este o urmare a filosofiei personaliste, care refuză să conceapă raporturile individului cu societatea doar ca fiind antagoniste. Noțiunea de persoană exprimă imposibilitatea de a gîndi omul în afara grupurilor sociale în care el este integrat, transcendîndu-le prin finalitatea sa proprie, dar indisolubil de ele [11]. Dacă drepturile bazate pe concepția individualistă erau drepturi ale căror exercitare depindea de voința unui singur om, drepturile bazate pe concepția personalistă sînt drepturi al căror exercițiu poate fi colectiv, spre exemplu, libertatea de asociere, dreptul la grevă, libertatea reuniunilor etc. Se asigură astfel o conciliere a tendințelor socializante cu finalitatea individualistă [4, p. 71].

Categoriile juridice de „drepturi ale omului” și „drepturi ale cetățeanului” se află în strînsă

corelație, dar nu se confundă. Expresia „drepturile omului” evocă drepturile ființei umane înzestrate cu rațiune și conștiință, căreia îi sînt recunoscute drepturile sale naturale ca drepturi inalienabile și imprescriptibile, în timp ce drepturile cetățenești desemnează drepturile proclamate și asigurate prin constituția statului al cărui cetățean este [12, p. 142]. Ion Deleanu apreciază că prin „drepturile omului” se înțeleg drepturile oricărei persoane care se află în spațiul suveranității unui stat, indiferent de raportul său cu statul respectiv, iar prin „drepturile cetățeanului” înțelegem drepturile specifice acelei persoane care, prin raportul de cetățenie, aparține statului respectiv (de exemplu, drepturile electorale, dreptul de a ocupa anumite funcții publice etc.) [13, p. 138].

Referitor la noțiunile de „drepturi” și „libertăți”, în doctrina juridică s-a afirmat că, din punct de vedere juridic, dreptul este o libertate, iar libertatea este un drept, iar între cei doi termeni nu există deosebiri de natură juridică, ele reprezentînd în realitate o singură noțiune juridică, denumită frecvent *libertăți publice* [14]. Prin expresia *libertăți publice* trebuie să se înțeleagă atît libertățile, cît și drepturile umane, dar care aparțin dreptului public, mai ales dreptului constituțional, și care se bucură de un regim juridic aparte [15, p. 106]. În același sens, V. Zaporozjan susține că nu există deosebiri între acestea, deoarece dreptul este o libertate, iar libertatea este un drept [1, p. 141]. Garantarea ambelor categorii ca drepturi fundamentale presupune acțiuni concrete din partea statului.

Totodată, tot în doctrină [12, p. 141] s-a subliniat că nuanțarea terminologică are o explicație de ordin istoric, în sensul că la început în catalogul drepturilor umane au apărut libertățile, ce presupuneau din partea celorlalți o atitudine generală de abținere. Evoluția

libertăților, în contextul mai larg al evoluției politice și sociale, a avut ca rezultat cristalizarea conceptului de drept, concept cu un conținut și semnificații juridice complexe. În timp, aceste libertăți au trebuit să nu fie numai proclamate, ci și promovate și mai ales protejate și garantate. În aceeași albie de idei găsim la Constantin Dissescu că „libertatea este exercițiul conștient al voinței, e voința în concurs cu viața, e dreptul ființei inteligente de a se dezvolta în ordinea sa după rațiune. Dreptul derivă din libertate [1, p. 106].

În opinia lui T. Cîrnaț [1, p. 47], „dreptul meu – obligația statului de a face ceva, libertatea mea – prohibiția (interdicția) statului de a acționa într-o anumită regiune” [1, p. 447].

Analizate din punct de vedere juridic, drepturile omului presupun că omul nu există decât ca individ social, că drepturile sale nu pot fi privite decât din punct de vedere material, ca pe maximul de facilități și de posibilități de a acționa lăsate individului. Ca urmare, statutul juridic al persoanei are ca bază ideea de libertate. Libertatea individului este o valoare socială inestimabilă, întrucât ea conferă posibilitatea valorificării tuturor însușirilor, atributelor, intereselor și aspirațiilor legitime și raționale ale ființei umane, în limitele admise de lege [1, p. 8-9]. Libertatea individuală presupune o asemenea stare în care omul poate să dispună de sine, de corpul său, de psihicul, moralitatea, securitatea sa după bunul său plac. În general, valoarea libertății este deosebită, ea fiind privită ca o condiție indispensabilă dezvoltării omului ca ființă rațională [1, p. 12-13]. Mai mult, omul ca personalitate nu poate exista fără libertate. În acest sens, se susține că, după viață, omul prețuiește cel mai mult libertatea [1, p. 5].

Acestui punct de vedere juridic îi sînt proprii două modalități de

a concepe libertatea: ca autonomie și ca participare [4, p. 20].

Prima modalitate rezultă din interdicția impusă guvernanților de a depăși anumite limite, de a avea imixtiune într-o sferă rezervată individului, de a se abține de la amestecul în anumite comportamente individuale. Dar libertatea-autonomie, pentru a fi protejată și asigurată, trebuie să fie completată de libertatea-participare. Astfel, a doua modalitate este concepută ca o cooptare a individului la exercițiul, instaurarea și menținerea puterii publice. Or individul nu-și poate păstra libertatea-autonomie decât în măsura în care el controlează instrumentele care ar putea limita această libertate. Așadar, libertatea-autonomie stă la baza libertăților publice, iar libertatea-participare stă la baza drepturilor politice.

Libertățile publice cer statului să se abțină de a interveni într-un domeniu rezervat individului. În cazul drepturilor, statul este văzut ca furnizînd anumite prestații esențiale indivizilor, ceea ce generează drepturi de creanță față de stat pentru aceste prestații. Libertățile publice nu cer mijloace materiale, fiind suficientă doar voința de a acționa a titularului dreptului; drepturile au nevoie de programe speciale din partea statului pentru a se vedea realizate.

Drepturile sînt de natură să asigure omului: libertatea conduitei în limitele stabilite de lege; posibilitatea dispunerii de anumite beneficii sociale; competența de a întreprinde anumite acțiuni și de a cere de la alte persoane acțiuni corespunzătoare; posibilitatea adresării în instanța de judecată pentru apărarea drepturilor încălcate [1, p. 5-6]. Dreptul stabilește direcțiile și limitele utilizării de către persoană a posibilităților sale, limitele acțiunii individului în diferite sfere ale vieții sociale. În același timp, prin intermediul drepturilor omul se protejează de ingerința

arbitrară a puterii de stat în viața personală [1, p. 31]. La rîndul lor, libertățile sînt aceleași drepturi, dar ele țin de acea sferă a activității umane în care statul nu trebuie să intervină, dar pe care e obligat să o protejeze. Particularitatea libertăților rezidă în caracterul acțiunilor persoanei, în posibilitatea de a se comporta în anumite cazuri după cum consideră și voiește.

O libertate este un principiu moral ce definește și consfințește libertatea de acțiune a individului în context social. Ea semnifică libertatea de constrîngere, de amestec din partea altora. Astfel, o libertate este pentru fiecare individ o autorizare morală de natură pozitivă, și anume a libertății sale de a acționa în conformitate cu propria lui judecată, pentru atingerea propriilor lui obiective, prin propria lui opțiune voluntară, neconstrînsă. În ceea ce îi privește pe ceilalți, libertățile nu impun asupra acestora nici o obligație, cu excepția uneia de natură negativă: de a se abține de la violarea drepturilor lui [16].

În pofida diferențelor nuanțate între *libertăți* și *drepturi*, în continuare nu ne vom centra asupra acestora, utilizînd termenul de „drepturi” în ambele înțelesuri.

Vorbînd despre valoarea socială deosebită a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, acestea, luate în ansamblu, sînt de natură să asigure dezvoltarea liberă a individualității umane și a societății. Destinația supremă a instituției drepturilor omului – cea de a garanta dezvoltarea liberă a individualității umane, dar și a societății (iminent și a statului) – relevă corelația existentă între dezvoltarea liberă a individualității umane și progresul social. Conștientizarea acestei corelații este absolut necesară pentru societățile aflate în tranziție, deoarece ea indică calea firească a progresului social care în asemenea societăți este cea de garantare a drepturilor omului [1, p. 52].

Este necesară asigurarea intangibilității drepturilor și libertăților omului, apărării social-juridice a personalității, a tuturor valorilor și bunurilor, asigurarea unui amplu sistem de garanții ale drepturilor, libertăților și intereselor cetățeanului, precum și caracterului real al protecției acestora [1, p. 9].

Drepturile și libertățile persoanei s-au dezvoltat în timp și, istoric, se caracterizează printr-o mișcare de extensie pe orizontală și una pe verticală.

Extensia orizontală este caracterizată prin lărgirea frontierelor comunității [17, p. 89], adică prin faptul că drepturile persoanei sînt obținute treptat de ansamblul membrilor societății, excluzîndu-se careva criterii de cenz, precum rasa, culoarea, nivelul de instruire, proprietatea sau sexul.

Extensia verticală este condiționată de luarea în considerație a condițiilor concrete de existență a diverselor categorii sociale, ceea ce a impus o lărgire a drepturilor recunoscute [18]. Dinamica acestui proces este descrisă în literatura de specialitate prin trei „generații de drepturi”.

Prima generație cuprinde domeniul **drepturilor civile și politice**, care sînt fondate pe principiul libertății și sînt predestinate să protejeze individul de intervenția excesivă a statului și a autorităților publice, fiind considerate drepturi negative. Astfel, ele se caracterizează printr-o trăsătură comună – sînt libertăți revendicate și obținute contra și prin raportare la stat [19]. Drepturile civile sînt acele drepturi care vizează garantarea integrității fizice și morale, dar și protejarea indivizilor în relația cu sistemul legislativ și politic. Drepturile din această generație au apărut odată cu trecerea la societatea burgheză, o dezvoltare furtunoasă a acestui proces survenind ca urmare a revoluțiilor franceză și americană. În această perioadă, drepturile omului se bazează

pe un individualism pronunțat. Se constată o afirmare a unor așa drepturi, precum libera circulație, respectul personalității, libertatea conștiinței, libertatea exprimării, a opiniei; se pune accent pe dreptul de proprietate. Aceste libertăți cer statului să se abțină să intervină în sfera privată a individului, cer puterii să respecte o arie de libertate-autonomie a individului; ele presupun o eliberare de sub dominația statului.

Totodată, pentru a-și proteja aceste drepturi, individul trebuie să controleze puterea, să participe la ea. Această participare se face prin dreptul de a alege și a fi ales, prin intermediul referendumului, inițiativei populare etc. Astfel, în secolul al XIX-lea se pun în evidență drepturile politice, concepute ca o asociere a individului la instaurarea, exercițiul și menținerea puterii publice.

A doua generație de drepturi este de altă natură, incluzînd **drepturile sociale, economice și culturale** – de exemplu, dreptul la muncă, dreptul la sănătate și la educație, dreptul la o viață decentă, dreptul de a se asocia în sindicate. Valoarea fundamentală, care stă la baza celei de-a doua generații, este egalitatea: accesul egal la servicii, oportunități sociale și economice echivalente [20]. Drepturile sociale promovează participarea deplină la viața socială: dreptul de a avea o familie, dreptul la odihnă, dreptul la sănătate; drepturile economice se referă la standardele de viață, ca premisă a demnității și libertății umane: dreptul la muncă, la locuință, la asigurări sociale; drepturile culturale cuprind dreptul de a participa liber la viața culturală a comunității, dreptul la educație, drepturi referitoare la păstrarea identității culturale.

Drepturile celei de-a doua generații sînt drepturi de factură deosebită de primele. De data aceasta, nu se mai cere o abținere a statului de a interveni, ci, dimpo-

trivă, o intervenție activă a acestuia. Statului i se cere o prestație. Această nouă generație de drepturi face trecerea de la statul minimal, specific liberalismului clasic, la statul-providență. Pe lângă faptul că aceste drepturi cer o intervenție activă a statului, ele sînt drepturi care tind să protejeze persoana contra societății civile însăși, care poate fi represivă. Ele se preocupă să pună persoana la adăpost nu doar de abuzurile ce ar rezulta din exercițiul puterii statului, ci și să-l pună la adăpost de forțele private, în primul rînd de cele economice [21, p. 167].

Cele două categorii de drepturi au fost urmate de o *a treia*, care include dreptul la pace, dreptul la dezarmare, dreptul la dezvoltare, dreptul la un mediu înconjurător sănătos etc., denumite și **drepturi de solidaritate**. Această categorie nouă de drepturi, aflate încă în curs de formare, sînt denumite și drepturi „colective” ale societății sau ale persoanelor. Acestea au apărut ca urmare a dezastrelor ecologice, a războaielor și sărăciei, fenomene care au atras atenția omenirii asupra dreptului la dezvoltare, la pace sau la un mediu sănătos, la asistență umanitară [22].

Modul de abordare a problemei drepturilor din generația a treia, precum și discuțiile de nivel interstatal și științific, adoptarea de acte internaționale ce includ în ele aceste drepturi sau dezvoltarea conținutului unora dintre ele, cum ar fi, spre exemplu, Declarația din 1986 cu privire la dreptul la dezvoltare, dovedesc o dată în plus că enumerarea drepturilor omului e departe de a fi epuizată și că lista lor poate fi continuată.

Instituționalizarea succesivă a componentelor civilă, politică, economică, socială și culturală ale statutului juridic al persoanei este esențială pentru înțelegerea dinamicii raporturilor dintre persoană și stat în societățile contemporane. Acest statut poate fi eficace doar

atunci cînd asigură accesul la toate aceste drepturi.

Componenta civilă a statutului se raportează sistemului de valori într-un context dat – membrii comunității posedă anumite drepturi fundamentale, așa ca libertatea conștiinței, libertatea exprimării, religiei și egalitatea în fața legii. Procesul legislativ și judiciar servesc la fortificarea acestora. Componenta politică înlesnește actualizarea drepturilor civile: e vorba de dreptul de a participa la procesul politic care cuprinde dreptul la vot și dreptul de a influența luarea deciziilor publice. Prezența drepturilor civile și politice reprezintă o condiție necesară, dar, totuși, insuficientă a egalității. Drepturile civile și participarea la procesul politic nu au valoare decît dacă toate categoriile sociale posedă capacitatea și, deci, mijloacele efective pentru a îndeplini rolul lor într-un mod credibil, ceea ce impune egalarea șanselor tuturor acestor categorii.

Instituționalizarea componentei sociale necesită accesul egal la resursele sociale și absența discriminării. În acest sens sînt legitime măsurile adoptate de statul-providență, măsuri care includ, printre altele, accesul la serviciile de sănătate, pensiile și avantajele sociale, gratuitatea învățămîntului școlar etc. [23]. Este vitală asigurarea condițiilor materiale minime pentru supraviețuirea și accesul la anumite bunuri “esențiale”, dacă se dorește ca drepturile și libertățile politice, garantate tuturor, să nu ajungă la zero. Totodată, definirea drepturilor economice și sociale și a condițiilor de acces la ele poate rezulta dintr-o dezbatere democratică susținută de drepturile civile și politice.

Astfel, este important să afirmăm natura complementară a drepturilor civile și politice și a drepturilor economice, sociale și culturale. Departe de a se afla în opoziție, aceste categorii de drepturi

se susțin reciproc. Drepturile economice și sociale au, în mod cert, o dimensiune juridică [24].

Concluzii. Evoluția statutului juridic al persoanei reprezintă un proces de extensie a drepturilor și libertăților acordate indivizilor. De la drepturile și libertățile civile, ca fundament al statutului juridic al individului modern, s-a trecut treptat la drepturile politice care presupun participarea, apoi la drepturile sociale, economice și culturale, fondate pe recunoașterea a drepturilor, care coincide cu extinderea lor la ansamblul de persoane, poate, deci, fi văzută ca o consecință a emancipării statutului juridic al persoanei în contemporaneitate.

Valorile umane universale, precum libertatea, egalitatea și echitatea, au fost incorporate într-un set concret de standarde privind drepturile și libertățile, articulate între ele într-un statut juridico-politic al persoanei, garantat și promovat, în principal, în cadrul unui stat, dar și la nivel internațional. Modul în care acest statut este privit și în care drepturile și îndatoririle corespunzătoare sînt trăite permit menținerea și evoluția acestui statut către o mai mare libertate, egalitate și democrație.

Referințe bibliografice

1. Chetruș Ulian. *Garantarea drepturilor și libertăților constituționale în procesul aplicării măsurilor de constrîngere juridică*. Teza de doctor în drept, Chișinău, 2013. http://www.cnaa.md/files/theses/2013/25416/ulian_chetruș_thesis.pdf.
2. Rivero J. *Libertés publiques*. Tome 1, Paris: Presses universitaires de France, 2003, 271 p.
3. Renard G. *Le droit, la justice et la volonté*. Paris: PUF, 1949, 397 p.
4. Dogaru Ion, Dănișor Dan Claudiu. *Drepturile omului și libertățile publice*. Chișinău: Zamolxe, 1998, 242 p.
5. Pescatore P. *Introduction a la*

science de droit. Luxemburg: Office des imprimés de l'État, 1978, 315 p.

6. *La conquête mondiale des droits de l'homme*. Editura UNESCO, 1998, 211 p.

7. Mourgeon J. *Les droits de l'homme*. Paris: PUF, 1998, 196 p.

8. Diaconu I. *Drepturile omului*. București: IRDO, 1993, 222 p.

9. <http://constitutii.wordpress.com/2013/02/01/legea-fundamentala-pentru-republica-federala-germania/>.

10. http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/root/bank_mm/constitution/constitution_roumain.pdf.

11. Rivero J. *Libertés publiques*. Tome 1. Paris: Presses universitaires de France, 2003, 271 p.

12. Muraru I., Tănăsescu E.S. *Drept constituțional și instituții politice*. Ed. a 13-a, vol. I. București: C.H. Beck, 2008, 216 p.

13. Deleanu I. *Instituții și proceduri constituționale*. București: Servo-Sat, 2003, 936 p.

14. http://www.beckshop.ro/fisiere/5862_fp_2664_EdituraCHBECK-dimensiunea...%20extras.pdf.

15. Iancu Gh. *Drept constituțional și instituții politice*. Ed. a 4-a revăzută. București: Lumina Lex, 2007, 568 p.

16. Ayn Rand. *Obiectivismul, filosofia rațiunii*. <http://aynro.blogspot.com/2008/12/drepturile-omului.html>.

17. Yuval-Davis Nira, Anthias Floya. *Racialized Boundaries: race, nation, gender, colour, and class and the anti-racist struggle*. London/New York, Routledge, 1992, 226 p.

18. Duchastel Jules. *La citoyenneté dans les sociétés contemporaines: entre mondialisation des marchés et revendications démocratiques*. <http://www.ieim.uqam.ca/IMG/pdf/duchastel-mai-2002-ACFAS.pdf>.

19. Haarscher G. *The idea of equality*. In: Bulletin of the Australian Society for Legal Philosophy, Sydney, oct. 1982, nr. 23.

20. Laliberté Jean. *Réinventer la démocratie: pour une démocratie participative sans partis politiques et sans élections*. Québec: Septentrion, 2011, 218 p.

21. Duverger M. *Eléments de droit public*. Paris: PUF, 1983, 442 p.

22. Laliberté Jean. *Réinventer*

la démocratie: pour une démocratie participative sans partis politiques et sans élections. Québec: Septentrion, 2011, 218 p.

23. Juteau Danielle. *L'intégration dans une société pluraliste. Les relations intercommunautaires au Québec: un diagnostic qualitatif.* Ministère des Communautés culturelles et de l'Immigration, Montréal, 1993, 50 p.

24. Audigier François. *Concepte de bază și competențe esențiale referitoare la educația pentru cetățenie într-o societate democratică:* http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/basic_conc_edc-oth-rmn-t07.pdf.

EFECTELE DE JURE ALE PROCEDURII DE INSOLVABILITATE

Carolina CATAN,
doctorandă

SUMMARY

The performed research has been used to describe content, grounds of arising of insolvency procedure effects as well as criteria for classifying the effects of establishing the state of insolvency both at the legislative level and at the doctrinal level.

Keywords: debt, unsecured creditor, insolvent debtor, insolvency instance, manager of insolvency procedure

REZUMAT

Prin prisma cercetării realizate este descris conținutul, temeiul de survenire a efectelor procedurii de insolvență, precum și criteriile de clasificare a efectelor constatării stării de insolvență, atât la nivel legislativ, cât și la nivel doctrinar.

Cuvinte-cheie: creanță, creditor chirografar, debitor insolvent, instanță de insolvență, administrator al procesului de insolvență

Introducere. Hotărîrea de deschidere a procedurii de insolvență, indiferent de procedura ce urmează a fi aplicată debitorului, este una constitutivă, întrucît prin ea se creează o situație nouă pentru debitorul insolvent, producînd o serie de efecte.

În literatura de specialitate, în special la autorul Tănăsică E., este apreciat [1, p. 162] că sentința declarativă de faliment este actul inițial al procedurii executive concursuale aplicabile comercianților și reprezintă izvorul desesizării, al gestiunii sindicale, al descalificării și naturii infamate a falimentului, al vocațiunii instanței falimentare de a ordona arestarea falșilor, al suspendării urmărilor individuale ale creditorilor, al încetării cursurilor dobînzilor asupra bunurilor falitului etc., precum și temeiul de aplicare a prezumției de fraudă în cursul perioadei suspecte. Trebuie menționat faptul că, întrucît procedura insolvenței nu are caracter punitiv și infamat, efectele sale nu privesc persoana debitorului, ci se referă la drepturile și obligațiile

debitorului, precum și la drepturile terților privind valorificarea creanțelor împotriva debitorului. Scopul acestor efecte legale ale deschiderii procedurii insolvenței este menținerea averii debitorului în stare existentă la data deschiderii procedurii.

Hotărîrea de intentare a procesului de insolvență și data pronunțării acesteia, au o deosebită importanță, întrucît reprezintă momentul deschiderii procedurii de care sînt legate o serie de efecte juridice. Fie că este vorba de procedura falimentului sau falimentului simplificat, fie că cerea introductivă privind intentarea procesului de insolvență a fost depusă de creditor sau de debitor, efectele deschiderii procedurii de insolvență sînt aceleași.

Scopul prezentului articol, după cum rezultă din însuși titlul lui, este identificarea esenței și întinderii efectelor de jure ale intentării procesului de insolvență, precum și a limitelor acestora și a modului de transpunere în practica judiciară.